

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра ентомології, інтегрованого захисту та карантину рослин

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
Факультет захисту рослин,
біотехнологій та екології
19 червня 2026 р.

*РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОСНОВИ КАРАНТИНУ РОСЛИН*

Галузь знань 20 «Аграрні науки та продовольство»
Спеціальність 202 Захист і карантин рослин
Освітня програма Захист і карантин рослин
Факультет захисту рослин, біотехнологій та екології
Розробник: **Оксана СИКАЛО**, доцент кафедри ентомології, інтегрованого захисту та карантину, кандидат с.- г. наук, доцент

Київ – 2026 р.

Дисципліна «Основи карантину рослин» є фундаментальним компонентом підготовки фахівців із захисту рослин та фітосанітарної безпеки. Метою курсу є вивчення системи державних заходів, спрямованих на запобігання занесенню та поширенню небезпечних шкідників, хвороб і бур'янів, що можуть завдати значної шкоди економіці та навколишньому середовищу.

Ключовими напрямками навчання є законодавче забезпечення: вивчення міжнародних конвенцій та національної нормативно-правової бази у сфері карантину. Фітосанітарний контроль: методологія інспектування об'єктів регулювання, вантажів та територій. Карантинні організми: ідентифікація регульованих шкідливих організмів, їх біологія, шляхи поширення та методи діагностики. Технології знезараження: практичні методи обробки (фумігація, термічна обробка тощо) рослинної продукції. Управління ризиками: оцінка фітосанітарного ризику та стратегії локалізації вогнищ зараження.

Курс формує навички професійного виявлення загроз на ранніх стадіях, що є критично важливим для забезпечення продовольчої безпеки держави та розвитку міжнародної торгівлі.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<i>Бакалавр</i>	
Спеціальність	<i>202 Захист і карантин рослин</i>	
Освітня програма	<i>Захист і карантин рослин</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	4	
Курсовий робота (за наявності)	-	
Форма контролю	<i>екзамен</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної, заочної та дистанційної (за наявності) форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	4	4
Семестр	7	7
Лекційні заняття	<i>30 год.</i>	<i>4 год.</i>
Практичні, семінарські заняття	<i>30 год.</i>	<i>4 год.</i>
Лабораторні заняття		-
Самостійна робота	<i>60 год.</i>	<i>112 год.</i>
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	<i>4 год.</i>	-

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Основна мета навчальної дисципліни – оволодіти сучасними знаннями з фітосанітарного законодавства, порядку та методів проведення фітосанітарної експертизи, біології карантинних та інших шкідливих організмів, відсутніх на території країни.

Перелік навчальних дисциплін, які передують вивченню «Загальна ентомологія», «Загальна фітопатологія», «Контроль бур'янів», «Моніторинг сільськогосподарських шкідників», «прогноз розвитку хвороб»

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

СК 1. Здатність проводити фітосанітарну діагностику хвороб рослин, комах, кліщів, нематод, гризунів та бур'янів за новітніми принципами і методами.

СК 2. Здатність інспектувати об'єкти регулювання з метою забезпечення дотримання фітосанітарних заходів у процесі виробництва, зберігання, транспортування, реалізації під час експорту, імпорту, транзиту продукції рослинного походження.

СК 3. Здатність прогнозувати процеси розвитку і поширення шкідливих організмів, що дозволить реалізувати державну політику у сфері захисту і карантину рослин.

СК 4. Здатність виявляти, локалізувати і ліквідувати регульовані шкідливі організми за результатами інспектування та фітосанітарної експертизи.

СК 6. Здатність оцінювати фітосанітарні ризики (біологічні, екологічні, економічні) внаслідок занесення чи поширення регульованих шкідливих організмів.

СК 7. Здатність координувати фітосанітарний моніторинг щодо виявлення, ідентифікації та визначення особливостей біології та екології шкідливих організмів в Україні та відповідно до угоди СОТ СФЗ та положень законодавств Європейського Союзу.

СК 9. Здатність організувати заходи із захисту і карантину рослин підприємствами, установами, організаціями усіх форм власності та громадянами, діяльність яких пов'язана з користуванням землею, водними об'єктами, вирощуванням рослин сільськогосподарського та іншого призначення, їх реалізацією, переробкою, зберіганням і використанням відповідно до угод СОТ,СФЗ, європейських вимог.

Програмні результати навчання

ПРН 6. Коректно використовувати доцільні методи спостереження, опису, ідентифікації, класифікації, культивування об'єктів агробіоценозів та підтримання

їх стабільності для збереження природного різноманіття.

ПРН 14. Застосовувати міжнародні та національні стандарти і практики в професійній діяльності.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна, дистанційна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Модуль 1. Зовнішній карантин рослин														
Тема 1. Вступ. Поняття про карантин рослин, його роль і значення	1	9	2	2			5	14	2	2				10
Тема 2. Державна політика у сфері карантину рослин.	2	9	2	2			5	10						10
Тема 3. Поняття «фітосанітарний захід»	3,4	14	4	4			5	6						6
		32	8	8			14	32	2	2				26
Разом за модулем 1														
Модуль 2. Внутрішній карантин рослин														
Тема 1. Внутрішній карантин рослин	5	9	2	2			5	14	2	2				10
Тема 2. Особливий карантинний режим	6	9	2	2			5	10						10
Тема 3. Порядок і правила вивезення та реалізації підкарантинної продукції із зон зараження	7	10	2	2			6	6						6
Разом за модулем 2		28	6		6		16	30	2	2				26
Модуль 3. Фітосанітарна експертиза об'єктів регулювання														
Тема Положення про фітосанітарну експертизу. Ентомологічна експертиза.	8,9	15	4	4			7	17	2	2				13
Тема Фітопатологічна експертиза. Види експертиз	10,11	15	4	4			7	13						13
Разом за модулем 3		30	8	8			14	30	2	2				26
Модуль 4. Знезараження об'єктів регулювання														
Тема Знезараження об'єктів регулювання	12	9	2	2			5	14	2	2				10

Тема Міжнародне співробітництво у галузі карантину рослин	13,14	13	4	4			5	10					10
Тема Карантинні бур'яни	15	8	1	1			6	6					6
Разом за модулем 4		30	7	7			16	30	2	2			26
Усього годин		120	30	30			60	120	8	8			104

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Вступ. Поняття про карантин рослин, його роль і значення	2
2	Тема 2. Державна політика у сфері карантину рослин.	2
3	Тема 3. Поняття «фітосанітарний захід»	2
4	Тема 1. Внутрішній карантин рослин	2
5	Тема 2. Особливий карантинний режим	2
6	Тема 3. Порядок і правила вивезення та реалізації підкарантинної продукції із зон зараження	2
7	Тема Положення про фітосанітарну експертизу. Ентомологічна експертиза.	4
8	Тема Фітопатологічна експертиза. Види експертиз	4
9	Тема Знезараження об'єктів регулювання	2
10	Тема Міжнародне співробітництво у галузі карантину рослин	4
11	Тема Карантинні бур'яни	2

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Карантинні шкідливі організми плодових культур	4
2	Карантинні шкідливі організми цитрусових культур та винограду	4
3.	Карантинні шкідливі організми квітково-декоративних та овочевих культур	4
4	Карантинні шкідливі організми картоплі та інших технічних культур	4
5	Карантинні шкідливі організми зернових культур, кукурудзи, сої та продукції запасу	4
6	Карантинні шкідливі організми лісу, деревини та виробів з неї	4
7	Карантинні бур'яни, відсутні на території України	4

8	Карантинні бур'яни, обмежено-розповсюджені на території України	2
---	---	---

5. Теми для самостійної роботи студентів

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Карантинні шкідливі організми плодових культур	8
2	Карантинні шкідливі організми цитрусових культур та винограду	8
3.	Карантинні шкідливі організми квітково-декоративних та овочевих культур	8
4	Карантинні шкідливі організми картоплі та інших технічних культур	8
5	Карантинні шкідливі організми зернових культур, кукурудзи, сої та продукції запасу	8
6	Карантинні шкідливі організми лісу, деревини та виробів з неї	8
7	Карантинні бур'яни, відсутні на території України	6
8	Карантинні бур'яни, обмежено-розповсюджені на території України	6

5.1.1. НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА

Терміни практики, днів	Зміст	Кількість годин	Місце проведення навчальної практики
1	Порядок проведення обстежень посівів і насаджень, що проводилися імпортом посадковим матеріалом	6	ВП НУБіП України «Агрономічна дослідна станція»
1	Порядок проведення обстежень сховищ, де зберігається імпортована продукція, прилеглі території ринків та земель не сільськогосподарського призначення	6	ВП НУБіП України «Агрономічна дослідна станція»
2	Відвідування студентами пункту з карантину рослин (ППКР) для оволодіння професійними навиками проведення огляду транспортних засобів, що надходять з-за кордону. Знайомство з методикою відбору проб для фітосанітарної експертизи	12	Центральна фітосанітарна лабораторія, Інститут захисту рослин НААН України, кафедра ентомології,

	рослинного матеріалу. Порядок роботи у фітосанітарній (карантинній) лабораторії, проведення експертизи відібраних зразків		інтегрованого захисту та карантину рослин
1	Оформлення звіту. Залік	6	Кафедра ентомології, інтегрованого захисту та карантину рослин
		30	

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:
(вибрати необхідне чи доповнити)

- усне або письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- захист практичних робіт;

7. Методи навчання (вибрати необхідне чи доповнити):

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- кейс-метод;
- метод навчання через дослідження;
- метод навчальних дискусій та дебат;
- метод командної роботи, мозкового штурму;

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінюють знання здобувача вищої освіти за 100-бальною шкалою, яку переводить у національну оцінку згідно з чинним «Положенням про екзамени та заліки у НУБіП України».

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Зовнішній карантин рослин		
Лабораторна робота № 1-2 Тема: Карантинні шкідливі організми плодкових культур	захист практичних робіт	20
Лабораторна робота № 3-4. Тема: Карантинні шкідливі організми цитрусових культур та винограду	захист практичних робіт	20
Самостійна робота 1	захист презентації	15
Самостійна робота 2	захист презентації	15
Модульна контрольна робота 1.	написання тесту	30
Разом за модулем 1		100

Модуль 2. Внутрішній карантин рослин		
Лабораторна робота № 5-6. Тема : Карантинні шкідливі організми квітково-декоративних та овочевих культур	захист практичних робіт	20
Лабораторна робота № 7-8. Тема: Карантинні шкідливі організми картоплі та інших технічних культур	захист практичних робіт	20
Самостійна робота 3	захист презентації	15
Самостійна робота 4	захист презентації	15
Модульна контрольна робота 2	написання тесту	30
		100
Модуль 3. Фітосанітарна експертиза об'єктів регулювання		
Лабораторна робота № 9-10. Тема : Карантинні шкідливі організми зернових культур, кукурудзи, сої та продукції запасу	захист практичних робіт	20
Лабораторна робота № 11-12. Тема: Карантинні шкідливі організми лісу, деревини та вироби з неї	захист практичних робіт	20
Самостійна робота 5	захист презентації	15
Самостійна робота 6	захист презентації	15
Модульна контрольна робота 3	написання тесту	30
Разом за модулем 3		100
Модуль 4. Знезараження об'єктів регулювання		
Лабораторна робота № 13-14: Карантинні бур'яни, відсутні на території України	захист практичних робіт	25
Лабораторна робота № 15. Карантинні бур'яни, обмежено-поширені на території України	захист практичних робіт	25
Самостійна робота 7	захист презентації	20
Модульна контрольна робота 3	написання тесту	30
Разом за модулем 4		100
Навчальна робота	$(M1 + M2+M3+M4)/4 \cdot 0,7 \leq 70$	
Екзамен/залік	30	
Разом за курс	(Навчальна робота + екзамен) ≤ 100	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	роботи, які здають із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності
--	---

	поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності:	списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонено (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові покликання на використану літературу
Політика щодо відвідування:	відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в онлайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn – <https://elearn.nubip.edu.ua/course/section.php?id=20350>;
- покликання на цифрові освітні ресурси;
- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів денної, заочної та дистанційної (за наявності) форм здобуття вищої освіти;
- програма навчальної (виробничої) практики навчальної дисципліни (якщо вона передбачена навчальним планом).

10. Рекомендовані джерела інформації

10.1.1. Навчально-методичне забезпечення

- 10.1.1.1. Сикало О.О., Чернега Т.О. Робочий зошит. Основи карантину рослин.
- 10.1.1.2. Основи карантину рослин . Електронний курс. Режим доступу: [<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1122>]

10.1.2. Рекомендовані джерела інформації

Основні

- 10.1.2.1. Сикало О.О., Чернега Т.О. Зовнішній і внутрішній карантин рослин, навчальний посібник, 2021. НУБіП України. 307 с.
- 10.1.2.2. Сикало О.О., Чернега Т.О. Карантинні бур'яни. Навчальний посібник Видавництво: Інтерсервіс, 2018 р. 289 с.
- 10.1.2.3. Мовчан О.М. Карантинні шкідливі організми: карантинні шкідники. Ч.1. К.: Світ, 2012. 288 с.
- 10.1.2.4. Закон України «Про карантин рослин», прийнятий Верховною Радою України 30 червня 1993 р. № 3348-ХІІ. Та наступні його редакції.

Додаткові

- 10.1.2.4.1. Глосарій фітосанітарних термінів, Додаток № 1: Керівництво

за інтерпретацією і застосуванням концепції офіційної боротьби з регульованими шкідливими організмами, 2001 .ФАО, Рим .

10.1.2.4.2. ДСТУ 3354—96. Карантин рослин. Методи ентомологічної експертизи продуктів запасу.

10.1.2.4.3. ДСТУ 3355—96. Продукція сільськогосподарська рослинна. Методи відбору проб у процесі карантинного огляду та експертизи

10.1.2.4.4. ДСТУ 4009-2001. Карантин рослин. Методи гербологічної експертизи підкарантинних матеріалів

10.1.2.4.5. ДСТУ 4180-2003. Карантин рослин. Методи мікологічної експертизи підкарантинних матеріалів

10.1.2.4.6. ДСТУ 4709:2006. Карантин рослин. Методи бактеріологічної експертизи підкарантинних матеріалів

10.1.2.4.7. ДСТУ 7406:2013. Карантин рослин. Методи фітогельмінтологічної експертизи об'єктів регулювання // Болтовська О., Галаган Т., Нікішичева К., Сігарьова Д.

10.1.2.4.8. Закон України «Про карантин рослин» // zakon.rada.gov.ua/go/3348-

12

10.1.2.4.9. Міжнародна конвенція із захисту рослин, 1997 .ФАО, Рим // https://www.eppo.int/ABOUT_EPPO/convention/EPPO_Conv_ru.pdf

10.1.2.4.10. МСФЗ № 1. Фітосанітарні принципи карантину та захисту рослин і застосування фітосанітарних заходів у міжнародній торгівлі, 2006. ФАО, Рим.

10.1.2.4.11. О.О. Сикало, О.М. Мовчан, І.Д. Устінов «Карантинні шкідливі організми: карантинні хвороби». Ч.2. К.: Світ, 2005. 411 с.

10.1.2.4.12. Мовчан О.М. Карантинні шкідливі організми: карантинні шкідники. Ч.1 К.: Світ, 2002. 288 с.

10.1.2.4.13. ЄОКЗР (2011) Стандарт ЄОКЗР РМ 1/2 (8). «Переліки ЄОКЗР А1 та А2 шкідливих організмів, рекомендованих для регулювання як карантинних шкідливих організмів». В кн.: «Стандарти ЄОКЗР серії РМ 1 – Загальні фітосанітарні заходи», с.5-17, ЄОКЗР, Париж (Франція).

Оглядові ресурси:

1. Європейська організації з карантину і захисту рослин (ЄОКЗР) – Режим доступу: https://www.eppo.int/RESOURCES/eppo_standards
2. Режим доступу: – Режим доступу: <https://www.eppo.int/index>
3. ФАО – Режим доступу: <https://www.ippc.int/ru/publications/76/>;
4. Сайт Держпродспоживслужби України – Режим доступу: <https://dpss.gov.ua/>
5. Фітосанітарія, контроль у сфері насінництва та розсадництва [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://dpss.gov.ua/fitosanitariya-kontrol-u-sferi-nasinnictva-ta-rozsadnictva>
6. Міністерство аграрної політики та продовольства – Режим доступу: <https://minagro.gov.ua/ua>
7. [Державний реєстр пестицидів і агрохімікатів, дозволених до](#)

використання в Україні [Електронний ресурс]

– Режим доступу: <https://mepr.gov.ua/content/derzhavniy-reestr-pesticidiv-i-agrohimikativ-dozvolenih-do-vikoristannya-v-ukraini-dopovnennya-z-01012017-zgidno-vimog-postanovi-kabinetu-ministriv-ukraini-vid-21112007--1328.html>

8. ПЕРЕЛІК регульованих шкідливих організмів [Електронний ресурс]

– Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0879-19#Text>

9. ПОРЯДОК офіційного встановлення та/або підтримання статусу місця виробництва або виробничої ділянки, вільних від регульованих шкідливих організмів, позбавлення такого статусу, його поновлення та інші умови офіційного встановлення місця виробництва або виробничої ділянки [Електронний ресурс]

– Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE36152.html

10. Діагностичні протоколи

– Режим доступу: https://www.eppo.int/RESOURCES/eppo_standards/pm7_diagnostics

11. Стандарти з аналізу фітосанітарного ризику

– Режим доступу: https://www.eppo.int/ACTIVITIES/plant_quarantine/practice_activities